

Gyutai Csaba

Továbbépülő székely mitológia

Reflexiók Cseh Gábor Székelyvilág című könyve kapcsán

A 14. zalaegerszegi fesztivál rendezvényeinek sorozatában került sor a Deák Ferenc Megyei Könyvtárban Cseh Gábor Székely világ című könyvének bemutatására.

Amikor megkaptuk a felkérést Szemes Péterrel, a Pannon Tükör főszerkesztő-helyettesével a munka áttekintésére, mást vártunk. Azt reméltük, hogy olyan szöveget kapunk, mely ízes „székely” nyelven papírra vetett történetekkel ajándékoz meg bennünket, ízelítőt kapunk a székely humorból, a góbéságokból, esetleg a mai erdélyi, székelyföldi társadalom mélyrétegeit elemző szociográfiai elemzést olvashatunk.

Ezek helyett valamiből kevesebbet, de talán mégis a várakozásainknál többet kaptunk.

Cseh Gábor munkája székely monda- és legendagyűjtemény. Betekintést nyújt abba a varázslatos világba, amely a magyarországi vándor számára maga a Székelyföld.

Csík, Kászon, Erdővidék, Sóvidék, a Harghita és a székely univerzum más területei a földrajzi változatosság mellett egyebet is jelentenek számunkra: magyar szívünk egy darabját, anyanyelvünk egy tiszta állapotú nyelvjárását – a Tatros völgyében, Gyimesben még a közbeszéd része a teljes hasonulás előtti nyelvállapot (például: szekervel – Gyimesben, szekérral – másutt a magyar közbeszédben), a sokhelyütt élő ősi hit- és hagyományrendszert, amelynek állandó, fontos szereplői a tündérek, az óriások, királyok, királykisasszonyok.

A kötet egy sokat vitatott eredetű – talán hun, kabar vagy türk - kis nép lelkületét, gondolkozásmódját mutatja be a mondák és legendák tükrében.

A szerző a Marosvásárhely-Zalaegerszeg Baráti Társaság elnöke, egykori sportvezető, labdarúgó játékvezető, műszaki indíttatású ember, aki fogékony a művészetek iránt is, hiszen számos kiállítása volt már különleges formájú kavicsokból összeállított szobor-kollekcióiból. Cseh Gábor városunk tiszteletbeli polgára, elkötelezett híve a magyar-magyar kapcsolatoknak. Barátunkat most új oldaláról ismerhettük meg, hiszen – amint az előszóból kiderül – a 70-es évektől kerékpárral bejárta a Székelyföldet, ahogy ő nevezte „orbánbalázskodott”. Célja egyfelől saját identitásának felfedezése, megélése volt – családjá anyai és apai ágon is székely eredetű, de már mintegy két emberöltő óta városlakó, marosvásárhelyi. Szülővárosának korábbi neve egyébként Székelyvásárhely volt, sajnos napjainkban a régi elnevezést már csak ritkán

használgják.

Másrészt a „legnagyobb székely”, Orbán Balázs nyomán hozzáfogott a helyi monda- és legendakincs feltérképezéséhez. A könyv legnagyobb hiátusa éppen az, hogy nincs elkülönítve vagy valamilyen módon megjelölve, hogy melyik eleme származik a nagy előd legendás művéből („A Székelyföld leírása történelmi, régészeti, természetrajzi s néprajzi szempontból”) és melyik történet saját gyűjtés. Erénye egyebek mellett a régi elnevezések: Csíkszék, Udvarhelyszék, Háromszék, Maroszsék használata a különböző szövegek eredetének földrajzi behatárolásához, és nem a román impérium által adott megyenevek alá való besorolás. Ez is egyfajta hagyományörzés, a régi történelmi székely székek emlékének ébrentartása.

Mítoszai az ősi heroizmust, a jó, az erkölcsös, az igaz, a szép győzelmét hirdetik. Megismerkedhetünk Rabsonné történetével, a Firtos, a Székelykő hegyének titkaival és sok- sok székely vár misztikumával. A furfang, a női rafinéria is markáns elemei ennek a mitológiának.

Kiválóan alkalmasak arra ezek a mondák és legendák, hogy példát állítsunk a kisgyermekek elé, hogy az oktatás részévé váljanak. Inkább ilyen történeteken nőjenek fel gyermekeink, mint olyanokon, amiket naponta rájuk zúdít a média.

A felnőtt olvasót pedig újra és újra rádöbbenik arra, hogy 500 kilométerrel a magyar határtól is létezik magyar élet, magyar tenni akarás, magyar szellem és élő magyar-székely mitológia.

Köszönet Cseh Gábornak, hogy ápolja és tovább építi ezt a közös kincset.

Külön elismerést érdemel a szöveg szerkesztése, Kuti Mária munkája, valamint az illusztrálás, Cabuz Andrea nagyszerű teljesítménye.